

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku J. L. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w E.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2016 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy J. L. S. od wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia 18 kwietnia 2014 r. umarzającego postępowanie w zakresie odwołania wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 11 września 2013 r. oraz oddalającego odwołanie od decyzji z dnia 24 grudnia 2013 r. uchylającej decyzję z dnia 11 września 2013 r. i odmawiającej wnioskodawcy dalszego prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia wskazał, że istotą sporu było ustalenie czy wnioskodawca od dnia 1 maja 2010 r. tj. od daty wstrzymania mu wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do

pracy decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 19 kwietnia 2010 r., wydaną po przeprowadzeniu postępowania w trybie nadzoru zwierzchniego przez Prezesa ZUS nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy, na mocy której zmieniono decyzję z dnia 19 maja 2009 r. o przyznaniu wnioskodawcy renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy do dnia 31 maja 2012 r. oraz odmówiono mu dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy, jest nadal całkowicie niezdolny do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego dla oceny zaskarżonej decyzji z dnia 24 grudnia 2013 r. znaczenie ma, że była ona wynikiem postępowania zainicjowanego odwołaniem od decyzji z dnia 19 kwietnia 2010 r. Ustalenia organu rentowego dokonane wówczas co do stanu zdrowia wnioskodawcy zostały bowiem uznane za prawidłowe przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 4 grudnia 2012 r., II UK 122/12, wydanym w sprawie zainicjowanej odwołaniem wnioskodawcy od decyzji z dnia 19 kwietnia 2010 r. Sąd Apelacyjny stwierdził ponadto, że ustalenia dokonane w toku postępowania nadzorczego stanowiły przesłankę ponownego ustalenia z urzędu prawa do świadczeń ze względu na ujawnienie, po uprawomocnieniu decyzji przyznającej świadczenie, okoliczności istniejącej przed jej wydaniem, mającej wpływ na prawo do świadczenia (art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. 2015 r., poz. 784 ze zm.), a konsekwencją tego było wstrzymanie wnioskodawcy wypłaty świadczenia na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca wnosząc o jego uchylenie i zmianę „w stosunku do decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 19 maja 2009 r. przyznającej mu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy do dnia 31 maja 2012 r. przez utrzymanie w mocy tej decyzji a uchylenie decyzji z dnia 19 kwietnia 2010 r.” Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego „przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie” - art. 114 ust. 1, art. 107, art. 14 pkt 2d, pkt 3 i pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z

FUS „w następstwie czego doszło do wydania tej treści wyroku zamiast postulowanego przez skarżącego”.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „z uwagi na konieczność interpretacji art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z uchynieniem przepisu art. 114 ust. 1a tej ustawy z powodu jego niezgodności z Konstytucją RP, a w szczególności: czy kompetencje organu rentowego Prezesa Zakładu do poddania badaniu ubezpieczonego są dopuszczalne w czasie prawomocności decyzji przyznającej prawo do renty wypadkowej, czy ten przepis powinien być interpretowany ściśle, czy rozszerzająco, czy nowe dowody wynikające z obligatoryjnego skierowania na badania kontrolne przedłożone organowi rentowemu wskutek takich działań tego organu dawały podstawę do wzruszenia prawomocnej decyzji przyznającej dla ubezpieczonego prawo do renty wypadkowej, do dnia 31 maja 2012 r. przed tą datą w 2009 r. i 2010 r., czy wyczerpywały zakres art. 114 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy w sytuacji zmiany stanu prawnego po uchynieniu przepisu art. 114 ust. 1a”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, iż zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie odwołał się do jakiegokolwiek przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 k.p.c. mającej

przemawiać za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania. Uzasadnieniem dla przyjęcia skargi jest „konieczność interpretacji art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, którą skarżący wiąże ze sformułowanymi przez siebie pytaniami związanymi z kwestią ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Brak jest również odpowiedniego uzasadnienia wniosku, o czym stanowi art. 398⁴ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Podsumowując powyższe uznać należy, że nie spełniają przesłanek przedsądu (art. 398⁹ § 1 k.p.c.) także pytania, które skarżący wiąże z koniecznością interpretacji art. 114 ust. 1 ustawy o FUS. Po pierwsze, kwestie dotyczące kompetencji Prezesa ZUS do badania ubezpieczonego w czasie prawomocności decyzji przyznającej prawo do renty wypadkowej było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W uzasadnieniu wyroku z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 292/13 (LEX nr 1620567), Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z art. 14 ust. 4 i 5 ustawy emerytalnej między innymi do kompetencji Prezesa ZUS został przekazany nadzór nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy w zakresie kontroli prawidłowości i jednolitości stosowania zasad orzecznictwa o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie, który w sytuacji stwierdzenia braku

zgodności orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ze stanem faktycznym lub zasadami orzecznictwa o niezdolności do pracy, umożliwia Prezesowi Zakładu przekazanie sprawy do rozpatrzenia przez komisję lekarską. Nadzór dokonywany w trybie art. 14 ust. 4 i 5 nie jest zastrzeżony jakimkolwiek terminem i ma samoistny charakter obok przewidzianego w art. 14 ust. 2d „zarzutu wadliwości orzeczenia lekarza orzecznika” składanego przez Prezesa Zakładu w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia. Mając na uwadze treść ust. 3 powołanego przepisu instytucja ta ma na celu eliminowanie wadliwych orzeczeń zanim stwierdzony w ten sposób stan zdrowia ubezpieczonego po upływie wskazanego wyżej terminu stanie się podstawą do wydania decyzji w sprawie świadczeń do których prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy. Innymi słowy tryb ten ma na celu eliminowanie wadliwego orzecznictwa o niezdolności do pracy zanim dojdzie do wydania decyzji organu rentowego przyznających świadczenia na podstawie błędnie ustalonego stanu faktycznego, co do stanu zdrowia ubezpieczonego. Z kolei nadzór nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy z art. 14 ust. 4 i 5 ustawy emerytalnej przewiduje sytuację, kiedy w trybie art. 14 ust. 2d nie zostanie wyeliminowane wadliwe orzecznictwo lekarzy orzeczników. Po drugie, nie ulega wątpliwości, iż art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, tak jak wszystkie przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych, musi być interpretowany ściśle. Co do ostatniej kwestii podniesionej w pytaniu skarżącego należy wskazać, że w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS postępowanie o ponowne ustalenie prawa do świadczeń (określane jako wznowienie postępowania przed organem rentowym) może zostać wszczęte tylko w dwóch przypadkach, po pierwsze - przedłożenia nowych dowodów, czyli dowodów, którymi organ rentowy nie dysponował w poprzednim postępowaniu zakończonym prawomocną decyzją oraz po drugie - ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem takiej decyzji, a nieuwzględnionych przez organ rentowy. Jeżeli nie pojawią się takie nowe dowody lub nie ujawnią się takie nowe okoliczności, nie jest dopuszczalne wszczęcie postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 tej ustawy. Okolicznością uzasadniającą wszczęcie z urzędu postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń w trybie przewidzianym w tym przepisie nie jest natomiast odmienna

ocena dowodów dołączonych do wniosku o emeryturę lub rentę, przeprowadzona przez organ rentowy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej świadczenie (por. uchwałę z dnia 5 czerwca 2003 r., III UZP 5/03, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 442 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 105; z dnia 9 stycznia 2012 r., III UK 223/10, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 272 oraz z dnia 4 lipca 2012 r., III UK 132/11, LEX nr 1288700). Możliwość tę przewidywał właśnie art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustanawiający dodatkową przesłankę weryfikacji prawomocnych decyzji organu rentowego, niezależną od przesłanek określonych w art. 114 ust. 1. Niewątpliwie - wskutek zakwestionowania przez Trybunał Konstytucyjny art. 114 ust. 1a ustawy- usunięta została podstawa prawna ponownego rozpoznania z urzędu uprawnień i wstrzymania wypłaty świadczeń nienależnych, lecz przyznanych wskutek niewywołanego przez świadczeniobiorcę błędu organu rentowego co do oceny dowodów stanowiących podstawę ustalenia prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2013 r., III UZP 5/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 288 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2015 r., II UK 361/14, LEX nr 1849088).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.